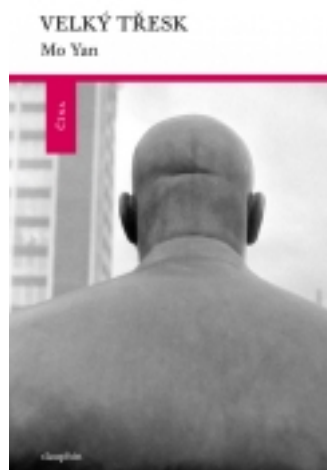

Mo Yan: Velký třesk /ukázka/

Mo Yan se narodil v roce 1955 v zapadlém koutě východočínského Shandongu do rodiny chudých rolníků, s kterou si prošel všemi katastrofami, které Čínu v 50. a 60. letech minulého století postihly. V roce 1976, v roce Maovy smrti a pádu maoismu, vstupuje do armády, v které si doplňuje přerušené vzdělání a začíná i publikovat. Autor čtrnácti románů, stovky novel a povídek čerpá z bohaté domácí vypravěčské tradice, ale i z rozsáhlé četby velkých západních autorů, v roce 2012 za svůj „halucinační realismus, v němž se snoubí lidové vyprávění, historie a současnost“ získal Nobelovu cenu za literaturu.

Mo Yan: Velký třesk

Dauphin
2016
Překlad: Denis Molčanov
148 stran

Když jsme byli v Pekingu, zdálo se mi, že jsem se i s technikem Zhangem vrátil domů a že na školním place stály dva kamiony: náš a ten od Jasminčina táty.

Přední kapota obou Gazů je opentlená rudým hedvábím, ne čumáku se skví veliká kytice stejné barvy a též zhotovená z hedvábí. Vedle nich naplno vyhrává pochodový orchestr naší školy, žestě i bicí, nespočetné žactvo mává hedvábnými stuhami a tančí v rytmickém, docela jednoduchém pohybu. Pak už je noc, měsíc vsazen do samého středu oblohy. Na plac jsem přišel sám. Vidím obě Jednapadesátky jako dva psy, kteří se očichávají čenich na čenich, asi aby se poznali po čuchu, občas si u toho nahlas hýknou jako dva oslíci, co se už příliš dlouho neviděli. Potom od sebe asi tak na dvacet třicet metrů odjedou a zase se vrací k sobě, čumák k čumáku. To zopakují dohromady třikrát, načež si kamion Jasminčiného táty hrábne silně zadními a vyráží kupředu, náš posádkový kamion se řítí těsně za ním. Spouští se zběsilá honička kolem školního hřiště, připomíná mi to osla nahánějícího oslíci. A v tu chvíli mi dochází: naši dva kamioni totiž nejsou dvojčata, nýbrž milenci. Nahánějí se, párují, no a časem přivedou na svět celou snůšku malých Gazíků...

Vyprávěl jsem svůj sen Zhangovi a malému Tianovi. „Vidím, že budeme muset zajet na statek u řeky Jiao“, povídá ten první. Jenže Tian namítl: „No, třeba mému otci se zdál úplně ten samý sen a druhýho dne měl bouračku.“ Jeho otec byl totiž taky šofér. „To snad není možný!“ Zhang na to, „vždyť to nosí neštěstí, ty zelenáči!“

Tato zlá předzvěst, jež narušila ochrannou auru kamionu, byla z velké části důvodem, proč Zhang změnil názor. Všechno bylo vlastně již domluvené, když jsme však přijeli do Weifangu, rozhodl jinak. Bylo už devět večer, nebe hvězdami polité. „Hele mladej,“ povídá mi, „už je to dlouho, co jsme pryč z kasáren, až se mi z toho poslední dny rozechvělo víčko, necítím se nejlíp, mám trochu strach o Qin Binga. Víš co, když už jsme tady, já tě vysadím na nádraží a dojedeš za rodinou vlakem. Hned jak dorazím na posádku, vyjednáám ti opuštěk, a kdyby něco haprovalo, já už to vyžehlím. My tady s malým Tianem pojedem yanwejskou cestou.“

Já jsem mu rozuměl, ačkoliv vidina, kterou měl člověk tolikrát před očima – naše vojenská Jednapadesátka vjíždí do vesnice a působí neskutečné pozdvižení –, právě praskla jak mýdlová bublina, byl jsem stále tak trochu opářen, na druhou stranu jsem si ale říkal, že opuštěk domů po tak krátké době je velmi vzácná věc. Chlapi mě dovezli na nádraží a vyrazili okamžitě na cestu. Sledoval jsem naši Jednapadesátku dlouho pohledem a až když se její koncová světla ztratila v dálce, šel jsem si koupit jízdenku.

Podruhé v životě jsem jel vlakem. Poprvé, to bylo na jaře mého osmnáctého roku, když jsem doprovázel staršího bratra a našeho synovce na cestě do Qingdaa, kde se měli nalodit směr Šanghaj. Z jediné té cesty jsem poté těžil námět k nepřebornému fanfarónství. Vzrušení mnou cloumalo i při druhé. Vlak praskal ve švech, celý vůz páchl močí. Dva chlápci se přeli o záchodky, nakonec to skončilo rozbitým nosem a poraněným uchem. Tehdy mi to ani nepřipadalo jako projev nějaké zaostalosti. Z Weifangu do Náhorních Pustin je to přes sto kilometrů, k jejichž překonání jsme potřebovali dobré tři hodiny doprovázené navíc nekonečným lomcováním soupravy. V roce 2008 to super-expresu Harmonie z Pekingu do Náhorních Pustin, tj. nějakých osm set kilometrů, trvá kolem pěti hodin.

Do Náhorních Pustin jsem přijel nad ránem, zvedající se slunce právě po nebi rozlévalo červánky. Sotva jsem prošel kontrolou jízdenek, zaslechl jsem z plácku před nádražím melodii, zdálo se mi, že vychází z krámku s čerstvě smaženými koblížkami a sójovým mlékem. Byla to naše opera „bujarého hlasu“. Jak dlouho už jsem nic takového neslyšel! Zrovna zněl velmi tradiční nápěv, velké adagiové sólo z *Příběhu o Hedvábné tunice* psané pro roli staré ženy. Hlas prostupoval žal tak tklivý, že mi vyhrkly slzy. Ještě nedávno jsem se k tomu zážitku musel vrátit, když jsem v televizním pořadu o opeře operu bujarého hlasu představoval. Koupil jsem si tedy dvacet deka koblížků, misku sójového mléka, jedl jsem a při tom poslouchal. Stánky s jídlem lemovaly celé náměstíčko, kramáři lákali kunčofta. Ještě před dvěma lety tu své pokrmy nabízel jeden státní podnik společného stravování s naprosto katastrofální obsluhou. Pár let poté tu zavládne čilá konkurence, ještě chvíli potrvá, než soukromý sektor vyraší jako bambusové klíčky po dešti a všechny ty Jednoty, jídelny, obchody v lidovém či družstevním vlastnictví zkrachují jeden po druhém.

Nasedl jsem na autobus směr okrsek Severovýchod, domů jsem přijel až někdy po třetí odpoledne. Když jsem spatřil náš rozpadající se dům a výrazně zestárlé rodiče, padl na mě těžko popsatelný smutek. Vylíčil jsem jim svoji situaci v jednotce, že bez podpory shora ze mě kádr být nemůže, že i naděje naučit se řídit vyšla vniveč, dva roky budu ještě takhle živořit, pak mě demobilizují a vrátím se domů.

„A já jsem si myslela,“ pronesla máma, „že se z toho přece jen nějak vyhrabeš...“

„Měl jsem prostě smůlu,“ já na to, „že jsem se dostal zrovna k takové jednotce. Kdyby mě poslali třeba k polnímu vojsku, možná bych už měl povýšení.“

„To jsou všechno jenom řeči,“ ozval se otec, „sám vidíš, jak to u nás doma vypadá, v čem tu žijeme. Až se vrátíš na posádku, musíš prostě tvrdě dřít, nešetřit se, člověk umírá na nemoc, ne na práci. Stačí se do toho naplno opřít a velitelé si tě všimnou. A jestli nedostaneš povýšení, nebo jestli tě nedají do autoškoly, pokus se aspoň dostat do Strany. Tvůj otec pro ni věrně dřel po celý život, snil o tom, že ho vezmou, ale nevzali, takže jestli to v tomto životě není pro něj, je řada na vás. Když budeš ve Straně a vrátíš se, budou se na tebe lidi i jinak koukat.“